

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Сучасні інтеграційні процеси спонукають до зростання конкуренції, насамперед, у промисловому секторі України, орієнтованому на зовнішні ринки збуту, зокрема і в машинобудівному комплексі, який у структурі експорту традиційно відіграє значну роль. Рівень розвитку машинобудування є одним із основних факторів, що дозволяє забезпечити сталий розвиток вітчизняної економіки, від його рівня та динаміки розвитку значною мірою залежить розвиток країни. Досягнення сталого розвитку підприємств машинобудівної галузі через підвищення економічної сталості, соціальної відповідальності бізнесу, посилення екологічної безпеки та якості вітчизняної продукції – це один із перспективних напрямів розвитку країни.

Однак військовий конфлікт на сході України, складні політичні та соціально-економічні умови країни, сировинна структура промисловості, виробнича вразливість економіки, діючі квоти та обмеження для виходу на ринки Європейського Союзу створюють перешкоди для сталого розвитку підприємств машинобудівної галузі та вітчизняної економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень. У роботах багатьох авторів у міжнародній та вітчизняній науковій літературі, зокрема О. Амоши [1], В. Антонюк [1], А. Бурда, Б. Буркинського, Л. Гринів, В. Данілова-Даніліяна, Л. Мельника, В. Трегобчука, Ю. Туниці, В. Шевчука та інших, визначено чинники впровадження сталого розвитку промислових підприємств з тріади його складових: економічної, соціальної та екологічної.

Відаючи належне внеску вітчизняних дослідників у розкриття сутності цього явища необхідно відзначити, що особливий науковий інтерес в нових складних умовах втрати традиційних ринків збуту експортоорієнтованими підприємствами, зокрема машинобудування, становить питання визнання сучасних перешкод в забезпеченні сталого розвитку машинобудівних підприємств і пошуку напрямків їх подолання.

Метою статті є визначення стану машинобудування та діагностика проблем, які гальмують сталий розвиток підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу дослідження. За офіційними статистичними даними [2], після падіння на 13% у 2015 р. обсяг промислового виробництва в Україні у 2016 р. збільшився на 2,4% від-

носно 2015 р. Найбільше зростання в 2016 р. продемонструвала переробна промисловість, наростивши виробництво на 3,5%. Обсяги поставок електроенергії, газу, пару та кондиціонованого повітря також збільшилися, однак у меншому ступені – на 2,6%. Разом з цим, видобувна промисловість показала найгірший результат, скоротившись на 0,3%. У 2016 р. вітчизняна промисловість зросла на 2,4% після падіння на 13% у 2015 р. Українська легка промисловість експортує до ЄС понад 84% своєї продукції, машинобудівна – майже 50, виробники інших промислових товарів – близько 48%. Промислове виробництво в Україні (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО на Донбасі) у січні 2017 р. порівняно з відповідним місяцем 2016 р. зросло на 5,6% (скориговано на ефект календарних днів - 105,2%) проти зростання 1,9% місяцем раніше. У лютому 2017 р. порівняно із січнем 2017 р. та лютим 2016 р. індекс промислової продукції склав відповідно 97,8 та 95,4%, за підсумками січня – лютого 2017 р. – 100,4% [2].

Для оцінки можливостей машинобудівних підприємств щодо забезпечення сталого розвитку завдяки його складовим компонентам необхідно провести діагностику стану розвитку та умов господарювання підприємств машинобудівної галузі України, здійснити аналіз готовності їх господарської діяльності (зокрема інвестиційної, екологічної, виробничої), існуючих перешкод досягнення машинобудівними підприємствами сталого розвитку завдяки факторам негативного впливу на розвиток підприємств.

Традиційно в Україні *машинобудування* це одна з базових галузей національної економіки України (12,6% машинобудівної продукції в структурі промисловості), яка має чотири складові відповідно до КВЕД – 2010 р.: виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів; виробництво машин і устаткування, не віднесені до інших угруповань; виробництво електричного устаткування; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції [2-4].

Економічний аспект сталого розвитку машинобудування визначається через питому вагу галузі у структурі промисловості, обсяг експорту продукції, рівень рентабельності машинобудівних підприємств, а також обсяг прямих іноземних інвестицій. В Україні з 1990 р. знизилась доля машинобудування в структурі

промислового виробництва України з 31% та коливається останні роки в межах 10–13%, що в 3-6 разів менше ніж у провідних країнах світу, коли у розвинених країнах цей показник за різними оцінками становить 25–45%. Це негативна тенденція, що на фоні низького рівня інноваційної діяльності є також причи-

ною відставання української промисловості за технічним рівнем від промислово розвинутих країн і свідчить про занижене значення машинобудівної галузі в економіці країни [2-4].

В Україні більшість підприємств машинобудування переживають занепад і скорочення виробництва й зайнятості (рис. 1, 2).

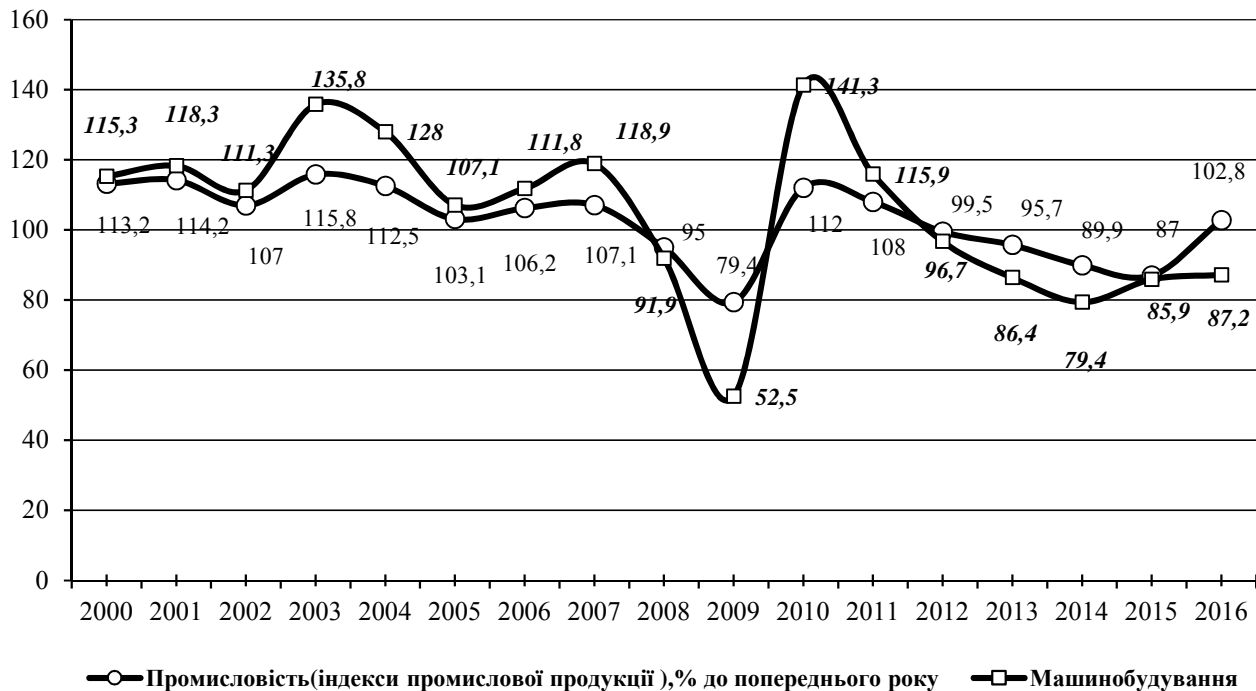

Рис. 1. Індекси промислової продукції машинобудування (до попереднього року), %

Джерело: побудовано за даними Держкомстату України [2] (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, без урахування частини зони проведення АТО).

Оцінка наведених індексів промислової продукції машинобудування (рис. 1) свідчить про те, що в докризовий період (до 2007 р.) відбувалось зростання обсягу виробництва завдяки сприятливій економічній кон'юнктурі 2000-2007 рр. з максимумом за цей період в 135,8% у 2003 р. З 2008 р. показники індексу виробництва продукції машинобудування в Україні та промисловості значно погіршилися, найскладнішим для машинобудування був 2009 р., коли обсяг виробництва скоротився на 47,5% (з мінімумом індексу виробництва за весь період спостережень в 52,5%), у 2010 р. відбулось певне зростання обсягів виробництва в машинобудуванні – до 141,3%, при цьому спостерігається збільшення обсягів всього промислового комплексу (з 79,4 до 112%). У період 2011-2013 рр. обсяги виробництва продукції машинобудівної галузі скорочувались з 115,9 до 86,4%, а лише у 2015 р. відбувається незначне зростання порівняно із 2014 р. – на 6,5% відсоткові пункти (з 79,4 до 85,9%) і позитивна тенденція зберігається й у 2016 р. (індекс промислової продукції – 102,4%). За результатами аналізу обсягу промислового виробництва в Україні за пе-

ріод 2014-2015 рр. спостерігається тенденція до спаду, яка у першій половині 2015 р. поступово змінюється на стагнацію, а у другій половині 2015 р. промислове виробництво в Україні поступово почало зростати [5].

Аналіз індексів промислової продукції машинобудування [2-5] в розрізі окремих галузей за період 2007-2014 рр. (рис. 2) свідчить, що найбільш позитивний розвиток був у виробництві електричного устаткування, яке у 2014 р. зросло на 9%, тоді як в інших підгалузях відбувалось скорочення темпів виробництва. До 2012 р. тривало відновлення галузі після фінансової кризи 2008–2009 рр., що проявлялось у щорічному зростанні обсягу реалізованої промислової продукції, однак у 2014 р. темп спаду обсягу реалізованої промислової продукції галузі порівняно з 2012 р. становив 27,48%.

Основними причинами зниження обсягів виробництва промислової продукції машинобудування фахівці [3-8] вважають складну економічну ситуацію у країні та світі, відсутність підтримки з боку держави, зменшення виробництва продукції на експорт через несприятливу економічну кон'юнктуру і втрати час-

тини зовнішніх ринків, зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, що пов'язано зі скороченням купівельної спроможності споживачів в Україні, збільшення тарифів на електроенергію та іншу сировину, відсутність обігових та інвестиційних коштів для розвитку виробни-

цтва та зниження активності світової інвестиційної діяльності, незначний рівень інновацій на машинобудівних підприємствах, зношеність основних виробничих засобів базових підприємств галузі та інші фактори, що негативно впливають на конкурентоспроможність, якість, собівартість та рентабельність продукції.

Рис. 2. Індеси промислової продукції машинобудування за галузями (до попереднього року)

Джерело: побудовано за статистичними даними Держкомстату України [2].

Аналіз тенденції розвитку машинобудування в Україні говорить про перебудови всієї структури галузі. На тлі економічної та політичної криз, порушення зв'язків з Росією (ще з 1991 р. – основним партнером) і розширення можливостей експорту в Європу у великих підприємств виникають проблеми як з експортом традиційної продукції, так і певні перспективи диверсифікації виробництва в майбутньому.

На розвиток зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств України на сучасному етапі впливають такі об'єктивні чинники:

- військовий конфлікт на сході країни; нестабільність політико-економічного становища України, економічна криза, коливання валютного курсу та критична нестача фінансово-інвестиційних ресурсів;

- несистемний характер зовнішньоекономічних операцій, відсутність сталих продаж та тривалих підрядних коопераційних зв'язків; проблеми з визначенням стратегічних напрямів зовнішньоекономічної політики;

- командно-адміністративна система господарювання та відсутність фахових менеджерів;

- відсутність інноваційних розробок, надмірна енерго- та матеріаломісткість виробництва продукції, що призводить до низької ефективності та збитковості під час реалізації на зовнішніх ринках;

- незадовільна мотивація персоналу машинобудівних підприємств, зумовлена передусім низькою заробітною платою, яка навіть в Україні нижче за середню по промисловості, а також незадовільними умовами праці;

- брак уваги держави до розвитку високотехнологічних галузей промисловості та відсутність стратегії сталого розвитку [6].

Суттєвою перешкодою по розширенню обсягів і поліпшення структури взаємного товарообігу в машинобудуванні стає наявність технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та зарубіжними партнерами та ризики пов'язані з можливістю часткової втрати окремих машинобудівних виробництв, які працювали переважно на російський ринок і за їх технічним регламентам. Особливо вразливими виявилися високотехнологічні галузі: в авіаційній сфері, ВПК, суднобудуванні, галузі освоєння космосу [7].

Аналіз стану та перспектив розвитку машинобудування України у дослідженнях фахівців [1; 3, с. 16-18, с. 44-46; 7] та власна оцінка статистичних даних дозволяє визначити *проблеми машинобудування*, що становлять загрозу сталому розвитку та економічній безпеці:

- наслідки світових фінансово-економічних кризових процесів; криз у політико-економічному стані України та зовнішньоекономічній політиці;

- втрати традиційних ринків збуту та можливі проблеми з доступом на ринок країн Митного союзу (МС), загроза втрати внутрішнього ринку на користь виробників з ЄС, а також значні витрати на впровадження технічних регламентів ЄС, у тому числі з екологічної безпеки,

- відсутність конкретної програми планування діяльності підприємств в умовах євроінтеграційного напрямку України;

- проблема високої конкуренції з боку західних компаній, які, створюючи різноманітні бар'єри під час входу на ринок, не дають можливість вітчизняним підприємствам конкурувати зі своєю продукцією на ринках;

- збереження високої сировинної спрямованості промислового виробництва (у 2015 р. в обсязі реалізованої промислової продукції дві третини (66,5%) належало сировинній продукції і лише 15,4% – продукції інвестиційного призначення; енергоємність валового внутрішнього продукту в 3–5 разів вища, ніж в економічно розвинених країнах);

- частка тіншового сектора в економіці країни (за оцінками експертів [3, с.45] з 2013 р. стабільно трималася на рівні 50-52% і дещо знизилася до 47% в 2016 р.; масштаб корупції (в 2015 р. досяг рекорду – 14% від ВВП, або приблизно \$30 млрд на рік, в 2016 р. почав повільно знижуватися до позначки 13,1% від ВВП);

- низький рівень платоспроможного попиту на внутрішньому ринку [3, с. 44];

- брак уваги держави до розвитку високотехнологічних галузей промисловості, зокрема наукоємних підгалузей машинобудування, що спричиняє нераціональну структуру експорту і малоперспективну модель міжнародної спеціалізації України (структура економіки створює приблизно на один-два порядки нижчу інноваційну складову доданої вартості на одиницю продукції порівняно з економіками п'ятого та шостого укладів, які домінують у світі (радіоелектроніка, обчислювальна, телекомунікаційна техніка, робототехніка та ін.) [3, с. 18];

- невідповідність національної продукції вимогам світового ринку (якість, екологічні характеристики), високий рівень матеріало- та енергоємності продукції;

- недостатня увага до впровадження інновацій (фінансування НДДКР в Україні протягом останніх п'ятнадцяти років майже не перевищувало рівень 1,0%

від ВВП), у тому числі до використання енергоефективних, маловідходних, ресурсозберігаючих технологій;

- значна моральна та фізична зношеність основної матеріально-технічної бази виробництва (досягнення ступеню зносу основних засобів критичної позначки в 78,0% [3, с. 16]), повільні темпи оновлення основних засобів, неповне завантаження виробничих потужностей;

- труднощі кредитування і залучення додаткового іноземного капіталу, основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є власні кошти підприємств (70-82% від загального обсягу інвестицій), високі ставки кредиту та недосконалість коротко- та довготермінового кредитування виробників та споживачів продукції машинобудування;

- високі ризики вкладень, що впливають на зниження інвестиційної привабливості; зниження розміру прямих іноземних інвестицій у машинобудівну промисловість;

- використання фінансових ресурсів не на власні розробки, а на купівлю вже готових машин, обладнання та програмного забезпечення (замість інвестування в оновлення основних засобів, кошти від випуску продукції спрямовувалися переважно на споживання: у 2014 р. лише 9,9% підприємств спрямовували кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, фінансування оновлення виробництва зменшилося до 13,9% [3, с. 17]);

- високі ставки оподаткування, недоліки та часта зміна законодавчої бази України;

- висока частка збиткових підприємств, низька рентабельність їхньої діяльності (з рентабельністю 3-6%);

- значний відсоток працівників, які змушені працювати в невідповідних умовах.

Ефективність управління *соціальною складовою сталого розвитку* країни, регіонів, промислового комплексу, зокрема машинобудування, не можливе без вирішення насамперед проблем соціально-економічного розвитку Донецької області.

За даними Донецької ОДА [8] протягом 2015 р. спостерігалася стійка тенденція зростання чисельності внутрішньо переміщених осіб, зареєстрованих на території області, підконтрольній українській владі. Значений показник збільшився в 2,2 рази і на початок 2016 р. склав 655,8 тис. осіб. Крім того, в Україні рівень безробіття серед осіб працездатного віку (розрахований за методологією МОП) за даними Державної служби статистики України [2] у І кв. 2016 р. склав 10,3%, загальна чисельність безробітних серед працездатного населення налічує майже 1,8 млн осіб, серед яких 63% – чоловіки, при цьому, майже 64% безробітних проживають у містах. Найвищий рівень безробіття серед осіб працездатного віку, зафіксований у Луганській (17,6%) та Донецькій (15,2%) областях.

Саме тому особливу значущість для забезпечення сталого розвитку країни набувають питання створення нових робочих місць, збереження робочих місць насамперед на провідних підприємствах, що розташовані та функціонують на території Донецької області, підконтрольній Уряду України: ПАТ «Новокраматорський машзавод», ПАТ «Енергомашспецсталь», ПАТ «Старокраматорський машзавод», ПАТ «Краматорський завод важкого верстатобудування», ПАТ «Азовмаш», ПрАТ «Артемівський машзавод «Вістек», ПАТ «Дружківський машинобудівний завод», ПАТ «Грета», ТОВ «ВО «Слов'янський завод високовольтних ізоляторів» та ПАТ «Бетонмаш» тощо.

Промисловими підприємствами основного кола (включаючи підприємства, перереєстровані із зони проведення АТО) м. Краматорська за січень-жовтень 2016 року реалізовано продукції на 16514,1 млн грн (їх питома вага в загальному обсязі реалізованої промислової продукції по області склала 10,0%) [9].

Аналіз підприємств м. Краматорська (ПАТ "НКМЗ", ПАТ "ЕМСС" та ін.), які спеціалізуються на виробництві заготовок для машинобудування, горношахтних машин і устаткування для добувної (вугільної) промисловості та іншої продукції та орієнтовані на потреби галузей важкої індустрії (металургійного комплексу, вугільної та механообробної промисловості, машинобудування в цілому), показав, що обсяг реалізованої ними промислової продукції становить 46,6% обсягу машинобудівної галузі області за статистичними даними [9], а також виявив певний перелік сильних і слабких сторін потенціалу їх сталого розвитку (див. таблицю), що дозволяє намітити перспективи, насамперед завдяки виходу на нові ринки збуту (98,5% усієї реалізованої промислової продукції вже відповідає міжнародним стандартам якості ISO 9001-2000).

Таблиця

SWOT-аналіз стану забезпечення сталого розвитку підприємств

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Стратегічна важливість для економічної безпеки держави. Значний виробничий потенціал, можливість впровадження нових технологій	1. Залежність від експорту, загострення конкуренції на ринку, квоти та обмеження з боку ЄС, проблема збуту продукції. Збереження високої сировинної спрямованості виробництв, висока матеріаломісткість та енергоємність продукції, рівень ефективності використання матеріальних ресурсів
2. Розвинутий ринок праці, наявність трудових ресурсів	2. Труднощі кредитування і залучення додаткового іноземного капіталу, рівень та доступність інвестиційних коштів на технічне переозброєння, модернізацію, на оновлення матеріально-технічної бази (основних виробничих фондів), дефіцит коштів на нові технології
3. Рівень відкритості (у тому числі у сфері соціально-відповідального бізнесу)	3. Рівень впровадження інновацій, зносу виробничих фондів (їх не повне завантаження, зниження ефективності їх використання)
4. Система менеджменту якості ISO 9001-2000 і ДСТУ ISO 9001-2001	4. Рівень ресурсозбереження та ОНПС, система екоуправління згідно міжнародних стандартів. Наявність потенційно небезпечних (екологічно, техногенно небезпечних) виробництв
5. Розвинута система управління, корпоративна культура	6. Умови праці, ефективність використання трудових ресурсів
Можливості	Загрози
1. Перепрофілювання виробництв, освоєння наукоємних видів продукції, вихід на нові ринки	1. Наростання кризових процесів в Україні, у тому числі в зовнішньоекономічній політиці
2. Зниження витрат, собівартості продукції за рахунок економії матеріальних ресурсів і скорочення невиробничих витрат (у тому числі штрафних санкцій)	2. Втрати внутрішнього ринку на користь виробників з ЄС, втрата традиційних ринків збуту в країнах МС, ЄС, руйнування зв'язків в ланцюжку постачання сировини і матеріалів, низький рівень платоспроможного попиту на внутрішньому ринку
3. Удосконалення (корегування) економічної стратегії, соціальної політики (рівень соціальної відповідальності)	3. Зростання тарифів, витрат на сировину і матеріали (наявність монополістів -постачальників), податкового тягаря при дефіциті фінансових ресурсів (вільних обігових коштів)
4. Зміна спеціалізації окремих виробництв, конверсія, у тому числі для забезпечення стратегічних суміжних галузей, зокрема агро- та військово-промислового комплексу	4. Ризик банкрутства, форс-мажорних обставин (руйнування) та закриття

Джерело: розроблено на підставі систематизації [3; 8; 9].

Висновки. Оцінка сучасного стану машинобудування країни, який характеризується показниками рівня: економічної стійкості і рентабельності, соці-

ально-екологічної відповідальності господарської діяльності підприємств; безпеки виробництв, виробничого потенціалу і модернізації, соціальних

умов праці і підтримки, дозволяє означити фактори забезпечення та перешкод сталого розвитку машинобудівних підприємств. Умовами стійкого розвитку машинобудування, на наш погляд, зараз є формування механізмів підтримки виробництва через інструменти державного регулювання і ринкового саморегулювання машинобудівних підприємств, у тому числі еколого-економічного та соціального характеру. Також потрібне коригування державної політики підтримки машинобудування, основними напрямками якої доцільно вважати: пільгове фінансування і кредитування, регулювання ринку (цінове, зовнішньої торгівлі, збільшення бюджетного фінансування інноваційної діяльності, оптимізація митних зборів, що створюють пріоритетні умови для вітчизняних машинобудівних підприємств), підтримка розвитку інноваційно активних підприємств і екологічно спрямованих виробництв (держзамовлення, дотації і субсидії на інновації та оновлення) з урахуванням основних викликів та проблем машинобудівної галузі.

Література

1. **Сталий** розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія / [Новікова О.Ф., Амоша О.І., Антонюк В.П. та ін.] / НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2012. – 534 с.
2. **Державна** служба статистики України: Національні рахунки України за 2014-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. **Форсайт** економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти [Електронний ресурс] / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський. – Київ: НТУУ «КПІ», 2015. – 136 с. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/sites/default/files/WDC-IASA-FORSIGHT-UA.pdf>.
4. **Комплексна** оцінка економічної ситуації в Україні у 2014-2015 рр. (частина 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації) [Електронний ресурс] / ІАС. – 2015. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/kompleksna-otsinka-ekonomichnoyi-situatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalna-otsinka-makroekonomichnoyi-situatsiyi>.
5. **Міністерство** економічного розвитку і торгівлі України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1b4b0b23-fb5a-471c-81f9-50698021e0fa&title>.
6. **Рахман М.** Аналіз структурних зрушень в експорті машинобудівної галузі України / М. Рахман, І. Гриненко // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 105-107.
7. **Машинобудування** України: галузі та поточні тенденції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://поради.pp.ua/poradu/3571-mashinobuduvannya-ukrayini-galuz-ta-potochn-tendenciyi.html>.
8. **Донецька** Обласна державна адміністрація: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: donoda.gov.ua/
9. **Звіт** про виконання Програми економічного і соціального розвитку міста Краматорська за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.krm.gov.ua/article/view/496>.

Латишева О. В. Основні тенденції розвитку, перспективи та можливості забезпечення сталого розвитку машинобудівних підприємств в Україні

В статті викладено проблеми машинобудування, що становлять загрозу сталому розвитку галузі та економічній безпеці в Україні. В статті визначено індекс промислової продукції й індекс виробництва продукції машинобудування країни, що дозволяє означити тенденції розвитку галузі та фактори забезпечення та перешкод для його сталого розвитку. Визначено, що в країні простежуються чіткі тенденції зниження виробництва продукції машинобудівних підприємств та промисловості у цілому. Було встановлено причини зниження сталості машинобудівної галузі та визначено сутність нових викликів, перед якими постала Україна. В статті використано метод SWOT-аналізу для визначення основних чинників, що становлять загрозу сталому розвитку машинобудівних підприємств, а також для встановлення факторів, що визначають майбутні перспективи їх розвитку. Зроблено висновок, що умовами сталого розвитку машинобудування зараз є формування механізмів підтримки виробництва завдяки інструментам державного регулювання і ринкового саморегулювання машинобудівних підприємств, у тому числі еколого-економічного та соціального характеру. Було визначено основні напрями державної підтримки машинобудування: пільгове фінансування і кредитування, регулювання ринку (цінове, зовнішньої торгівлі, збільшення бюджетного фінансування інноваційної діяльності, оптимізація митних зборів, що створюють пріоритетні умови для вітчизняних машинобудівних підприємств), підтримка розвитку інноваційно активних підприємств і екологічно спрямованих виробництв (державне замовлення, дотації і субсидії на інновації та оновлення) з урахуванням основних викликів та проблем машинобудівної галузі.

Ключові слова: машинобудування України, економічний чинник, сталий розвиток, структурні зміни в економіці, поточні тенденції, перешкоди, чинники забезпечення розвитку, машинобудівні підприємства.

Латышева Е. В. Основные тенденции развития, перспективы и возможности обеспечения устойчивого развития машиностроительных предприятий в Украине

В статье изложены проблемы машиностроения, которые представляют угрозу устойчивому развитию отрасли и экономической безопасности в Украине. В статье определен индекс промышленной продукции и

индекс производства продукции машиностроения страны, что позволяет определить тенденции развития отрасли и факторы обеспечения и препятствий для его устойчивого развития. Определенно, что в стране прослеживаются четкие тенденции снижения производства продукции машиностроительных предприятий и промышленности в целом. Были установлены причины снижения устойчивости машиностроительной отрасли и определены новые вызовы, с которыми столкнулась Украина. В статье использован метод SWOT-анализа для рассмотрения основных факторов, представляющих угрозу устойчивому развитию машиностроительных предприятий, а также для установления факторов, которые определяют будущие перспективы их развития. Сделан вывод, что условиями устойчивого развития машиностроения сейчас являются формирования механизмов поддержки производства благодаря инструментам государственного регулирования и рыночного саморегулирования машиностроительных предприятий, в том числе эколого-экономического и социального характера. Были определены основные направления государственной поддержки машиностроения: льготное финансирование и кредитование, регулирование рынка (ценовое, внешней торговли, увеличения бюджетного финансирования инновационной деятельности, оптимизация таможенных сборов, которые создают благоприятные условия для развития отечественных машиностроительных предприятий), поддержка развития инновационно активных предприятий и экологически направленных производств (государственный заказ, дотации и субсидии на инновации и обновления) с учетом основных вызовов и проблем машиностроительной отрасли.

Ключевые слова: машиностроение Украины, экономический фактор, устойчивое развитие, структурные изменения в экономике, текущие тенденции, препятствия, факторы обеспечения развития, машиностроительные предприятия.

Latysheva O. Basic tendencies of development, prospects and possibilities of providing of steady development of machine-building enterprises, are in Ukraine

In the article the problems of machine-building, that present a threat to steady development and economic security in Ukraine was discussed. Certain next indexes of estimation of the modern state of engineer of country: economic firmness and profitability, social-and-ecological responsibility of economic activity of enterprises; safety of productions, productive potential and modernisation, social terms of labour and support, allows to mean the factors of providing and obstacles of steady development of machine-building enterprises were certain in the article. Certainly, that in a country the current tendencies of decline of production of goods of machine-building enterprises and industry are traced on the whole. Reasons of decline of constancy of machine-building industry were set and essence of new calls Ukraine appeared before that is certain. In the article the method of "SWOT - analysis" is used for determination of basic factors that present a threat to steady development of machine-building enterprises, and also for establishment of factors that determine the future prospects of their development. Drawn conclusion, that the terms of steady development of engineer now are forming of mechanisms of support of production due to the instruments of government control and market self-regulation of machine-building enterprises, in thereby ecologically-economic and social character. Basic directions of state support of engineer were certain: the favourable financing and crediting, adjusting of market (price, foreign trade, increase of the budgetary financing of innovative activity, optimization of custom collections that create priority terms for domestic machine-building enterprises), support of development is innovative active enterprises and ecologically directed productions (a government order, grants and subsidies, is on innovations and updating) taking into account basic calls and problems of machine-building industry.

Keywords: engineer of Ukraine, economic factor, sustainable development, structural changes in an economy, current tendencies, obstacles, factors of providing of development, engineering (machine-building) enterprises.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2017

Прийнято до друку 22.03.2017